

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry

Oikeusministeriölle

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 20.5.2014 nro OM 2/32/2015

Oikeusministeriö on pyytänyt Suomen tuomariliitto ry:ltä lausuntoa työryhmän mietinnöstä Turvapaikkavalitusten käsittely – ulkomaalaislaissa Helsingin hallinto-oikeuteen keskitettyjen valitusasioiden hajauttaminen muihin hallinto-oikeuksiin (Mietintöjä ja lausuntoja 16/2016). Lausuntonaan Tuomariliitto esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Työryhmän tehtävänä oli arvioida nykyisin Helsingin hallinto-oikeuteen keskitettyjen turvapaikka-asioiden hajauttamiseen liittyviä vaihtoehtoja sekä arvioida hajautuksen vaikutukset oikeusturvaan. Työryhmä on arvioinut mietinnössään useita vaihtoehtoisia ratkaisutapoja, kuten nykytilan säilyttämistä, käsittelyn hajauttamista kaikkiin tai osaan hallinto-oikeuksista sekä erityistuomioistuimen perustamista. Työryhmä esittää mietinnössään, että turvapaikka-asioiden käsittely hajautettaisiin Helsingin hallinto-oikeuden lisäksi kahteen tai kolmeen muuhun hallinto-oikeuteen siten, että toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi Maahanmuuttoviraston toimipisteen mukaan. Mikäli tulevaisuudessa turvapaikkavalitusten ja muiden ulkomaalaisasioiden määrät poikkeavat suuresti nyt tehdyistä ennusteista ja muodostavat pysyvästi valtaosan niitä käsittelevien hallinto-oikeuksien asiamääristä, mietinnön mukaan on syytä arvioida, kuinka monessa hallinto-oikeudessa turvapaikka-asioita tulisi käsitellä. Samoin mietinnön mukaan erityistuomioistuimen perustaminen voidaan ottaa uudelleen harkittavaksi, mikäli turvapaikka-asioiden ja muiden ulkomaalaisasioiden määrät jäävät pysyvästi hyvin korkealle tasolle hallinto-oikeuksien kokonaisasiamääriin verrattuna.

Ulkomaalaislain 193 §:n 1 momentin mukaan Maahanmuuttoviraston päätöksestä valitetaan Helsingin hallinto-oikeuteen, jos päätös koskee hakemusta turvapaikan tai toissijaisen suojelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan saamiseksi. Vuonna 2015 Helsingin hallinto-oikeuteen saapui 1 168 turvapaikkavalitusta, kun saapuneiden asioiden kokonaismäärä oli 8 142. Helsingin hallinto-oikeudesta saatavissa olleen tilaston mukaan hallinto-oikeuteen oli kuluvana vuonna toukokuun loppuun mennessä saapunut yhteensä 1 896 turvapaikkavalitusta, joista varsinaisia turvapaikkavalituksia oli 810 ja nopeutetussa menettelyssä käsiteltäviä 1 086.

Työryhmä katsoo, että hajauttamiseen tulisi ryhtyä jo ennen kuin ulkomaalaisasioiden määrä nousee muutoin kuin tilapäisesti valtaosaksi tuomioistuimessa käsiteltävien asioiden kokonaismäärästä. Tuomariliitto pitää tätä sinänsä kannatettavana. Tuomariliitto toteaa, että edellä ilmenevien lukujen valossa turvapaikka-asiat eivät ole Helsingin hallinto-oikeudessa nousemassa valtaosaksi tuomioistuimen kokonaismäärästä. Tähän nähden asiaa voisi olla mahdollista myös tarkastella uudelleen jonkin ajan kuluttua. Tuomariliitto kiinnittää huomiota myös siihen, että hajauttaminen mahdollisesti merkitsisi myös jo saatujen lisäresurssien jakamista uudelleen.

Tuomariliitto ei tässä vaiheessa ota kantaa siihen, moneenko hallinto-oikeuteen turvapaikka-asiat tulisi hajauttaa. Tuomariliitto toteaa, että jakamiselle sekä kaikkiin että vain joihinkin hallinto-oikeuksiin on löydettävissä perusteltuja syitä, kuten työryhmän johtopäätöksistä ja eriävistä mielipiteistä ilmenee. Tuomariliitto pitää tärkeänä, että hajauttamista suunniteltaessa otetaan huomioon oikeuskäytännön yhtenäisyyden ja hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun vaatimukset sekä asioiden oikeusvarma ja viivytyksetön käsittely. Turvapaikka-asioiden käsittelyssä on lisäksi koettu tärkeäksi erikoistuminen tiettyihin maihin ja niitä koskevaan maatietoon. Näistä syistä hallinto-oikeuksille ja myös niiden päätöksistä tehtäviä valituksia käsittelevälle korkeimmalle hallinto-oikeudelle on hajauttamisen yhteydessä varattava riittävät henkilöresurssit koulutusta unohtamatta.

Tuomariliitto pitää tuomioistuimen alueellisen toimivallan määräytymistä Maahanmuuttoviraston toimipisteen perusteella ainakin tässä vaiheessa selkeimpänä vaihtoehtona. Eräänä vaihtoehtona perinteisen forum-sääntelyn sijaan voisi olla asioiden jakaminen eräänlaisesta valtakunnallisesta työjonosta. Tuomariliitto ei kannata erityistuomioistuimen perustamista ulkomaalaisasioita varten, vaan näiden asioiden tulee lähtökohtaisesti pysyä osana yleistä hallintolainkäyttöä. Uuden erityistuomioistuimen perustaminen ei ole myöskään tarkoituksenmukaista jo nyt nähtävissä olevan asiamäärien voimakkaan vaihtelun vuoksi.

Lausunnon valmistelusta on vastannut hallinto-oikeustuomari Jaana Hemminki. Lausunto on käsitelty Tuomariliiton oikeuspoliittisen valiokunnan kokouksessa 13.6.2016.

Tuomariliiton puheenjohtaja,
hovioikeudenneuvos

Kimmo Vanne